

Monety kolekcjonerskie

nominał	10 zł
metal	925/1000 Ag oraz niebieska farba
stempel	lustrzany
średnica	32,00 mm
masa	14,14 g
wielkość emisji (nakład)	65 000 szt.

Awers: W centralnej części wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej na tle ozdobnego reliefu. Z lewej strony fragment stylizowanej odznaki identyfikacyjnej Policji z wkomponowanym oznaczeniem roku emisji: 2004. Poniżej orła z lewej strony napis: 10 ZŁ, z prawej – fragment wizerunku orła z pieczęci Komendy Głównej Policji Państwowej. U góry półkołem napis: RZECZPOSPOLITA, u dołu: POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: W centralnej części stylizowana odznaka identyfikacyjna Policji z datą powołania Policji: 24.07, umieszczoną na niebieskiej wstędze. Z prawej strony u dołu fragment stylizowanej pieczęci Komendy Głównej Policji Państwowej. Wokół napis: 85. ROCZNICA POWOŁANIA POLICJI.

Projektant monety: **Robert Kotowicz**

nominał	2 zł
metal	stop CuAl5Zn5Sn1
stempel	zwykły
średnica	27,00 mm
masa	8,15 g
wielkość emisji (nakład)	760 000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-04, pod orłem napis: ZŁ 2 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: W centralnej części stylizowana odznaka identyfikacyjna Policji na tle powiększonego jej dolnego fragmentu. U góry napis: 85. / ROCZNICA, U dołu półkołem napis: POWOŁANIA POLICJI.

Na boku: ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant awersu: **Ewa Tyc-Karpińska**
Projektant rewersu: **Robert Kotowicz**

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Projekt: DECORUM

W dniu 21 lipca 2004 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety kolekcjonerskie, upamiętniające 85. rocznicę powołania Policji, o nominałach:

- 10 zł – wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze,
- 2 zł – wykonaną stemplem zwykłym w stopie CuAl5Zn5Sn1, zwanym Nordic Gold.

Pierwszych śladów działalności o charakterze policyjnym można doszukać się w czasach najdawniejszych, kiedy istniały takie urzędy, jak: mincerz (sprawujący funkcję policjanta skarbowego), komes (urzędnik książeący odpowiadający m.in. za sprawy porządku publicznego), justycjariusz (urzędnik sądowo-policyjny) czy hutmen (funkcjonariusz policji targowej i porządku miejskiego). W późniejszych

wiekach wraz ze wzrostem przestępczości pospolitej w miastach tworzone straże. W okresie panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego podjęto na ziemiach polskich próbę wprowadzenia szerokich reform społecznych, w tym także organów policyjnych. W 1775 roku Rada Nieustająca utworzyła Departament Policji, natomiast w czasie obrad Sejmu Czteroletniego w 1791 roku powołano Komisję Policji, w której gestii znalazły się sprawy policji kryminalnej, porządkowej, obyczajowej i sanitarnej. Utrata niepodległości wskutek kolejnych rozbiorów Polski spowodowała, że na zajętych obszarach wprowadzono prawo, zwyczaj, instytucje i urzędników państw zaborczych. Podczas zrywów niepodległościowych władze powstańcze tworzyły

– 85. rocznica powołania Policji –

m. in. oddziały milicji wywodzące się z pospolitego ruszenia, Gwardię Narodową, Gwardię Miejską, Straż Bezpieczeństwa, a nawet Wydział Policji przy Rządzie Narodowym w 1864 r. Historyczny początek rodzimych służb policyjnych o konkretnych zawodowych kompetencjach przypada na rok 1914. Dzięki kształtowaniu się tych instytucji, choć jeszcze znajdowały się pod kontrolą władz zaborczych, rosła liczba wykwalifikowanych kadr policyjnych. W latach 1914–1919 na ziemiach polskich istniały m. in.: straże obywatelskie, miejskie, narodowe, milicje miejskie, ludowe, obywatelskie czy Policja Komunalna.

Wraz z odzyskaniem niepodległości w kręgach władzy zrodziła się myśl stworzenia ogólnopaństwowej służby policyjnej. Początkowo projekt ustawy zakładał powołanie nowej formacji pod nazwą „Straż Bezpieczeństwa”. Ostatecznie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 lipca 1919 roku uchwalił ustawę o Policji Państwowej. Zgodnie z nią Policja Państwowa miała być państwową organizacją, której głównym zadaniem była ochrona bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego. W toku walk, plebiscytów i powstań tego okresu kształtowały się nie tylko granice Rzeczypospolitej, ale także zasięg działania i struktury Policji Państwowej. Łącznie do 1922 roku utworzono szesnaście komend okręgowych i Komendę Główną Policji Województwa Śląskiego. Władzę naczelną sprawował komendant główny, zależny od ministra spraw wewnętrznych. Na szczeblu województwa działały komendy okręgowe, niżej w strukturze znajdowały się komendy powiatowe lub komendy w wydzielonych miastach oraz komisariaty i posterunki.

Po wybuchu wojny z Niemcami hitlerowskimi w 1939 r., a następnie napaści Związku Radzieckiego policjanci na terenach przygranicznych nie tylko pełnili służbę porządkową, ale w wielu przypadkach podjęli zbrojny opór przeciwko agresorom. Wielu zginęło, części udało się ewakuować za granicę. Do niewoli sowieckiej dostało się około 12 tys. policjantów. Większość z nich trafiła do łagrów i więzień NKWD, z których nie było powrotu. Ponad 6 tysięcy zostało zamordowanych wiosną 1940 r. w Twerze (ówczesny Kalinin) i pogrzebanych w zbiorowych mogiłach w Miednoje. Na terenie okupowanym przez III Rzeszę powoływano do służby miejscową policję. Rozkazem Wyższego Dowódcy SS i Policji z dnia 30 października 1939 r. wezwano do służby wszystkich funkcjonariuszy Policji Państwowej znajdujących się na obszarze Generalnego Gubernatorstwa, pod groźbą kary śmierci dla uchylających się. Formalnie 17 grudnia 1939 r. utworzono Policję Polską, tzw. granatową, która miała być służbą pomocniczą w pionie niemieckiej policji porządkowej. Do stałych czynności Policji Polskiej należały: patrole prewencyjno-interwencyjne, nadzór nad stanem sanitarnym, regulacja ruchu kołowego, służba na dworcach, a także nadzór nad bierną obroną przeciwlotniczą oraz podstawowe szkolenie Żydowskiej Służby Porządkowej, sprawującej wewnętrzną służbę w gettach. Znaną są także powiązania policji granatowej ze wszystkimi liczącymi się organizacjami wojskowymi i politycznymi z kraju oraz na emigracji. Koniec istnienia tej formacji nastąpił w momencie wycofywania się wojsk hitlerowskich. Ponadto podczas okupacji istniały struktury podziemne o charakterze porządkowym, to jest Państwowy Korpus Bezpieczeństwa oraz Referat Policyjny przy Wydziale Bezpieczeństwa i Kontrwywiadu Oddziału II Komendy Głównej AK. Państwowy Korpus Bezpieczeństwa ujawnił się w trakcie Powstania Warszawskiego, przejmując komisariaty Policji Polskiej.

W drugiej połowie 1944 roku została powołana Milicja Obywatelska, gdy w Polsce trwały jeszcze działania wojenne, a Europę miała wkrótce podzielić „żelazna kurtyna”. Milicję Obywatelską formalnie powołano 7 października 1944 r. dekretem PKWN jako organ odpowiedzialny za ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego oraz dochodzenie i ściganie przestępstw. Milicja była prawnopubliczną formacją Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Początkowa autonomia, wyrażająca się równorzędną pozycją komendantów MO i szefów Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, nie trwała długo. MBP wydało rozkaz likwidujący niezależność MO od aparatu bezpieczeństwa. Komendanci MO na szczeblu wojewódzkim i powiatowym zostali zastępcami szefów urzędu bezpieczeństwa publicznego ds. milicji. 7 grudnia 1954 r. rozwiązano MBP i utworzono dwa inne organy, tj. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego przy Radzie Ministrów. Kolejne rozwiązania organizacyjne wprowadzone po 1956 roku przetrwały bez zasadniczych zmian aż do roku 1990. Jedynie w związku z wejściem w życie ustawy o dwustopniowej strukturze terenowych organów władzy i administracji w czerwcu 1975 roku zlikwidowano komendy powiatowe MO i zastąpiono je komendami rejonowymi. Poza tym w 1983 r., w związku z przyjęciem ustawy o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych, dotychczasowe wojewódzkie i rejonowe komendy MO przemianowano na wojewódzkie i rejonowe urzędy spraw wewnętrznych. Zewnętrznym przejawem całkowitego zerwania z tradycjami przedwojennej Policji Państwowej była zmiana nazwy, umundurowania oraz nazenwictwa stopni. Milicja Obywatelska zakończyła swoją działalność wraz ze zmianą systemu władzy.

6 kwietnia 1990 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na mocy ustawy powołał nową formację – Policję. Zasadami funkcjonowania nawiązuje ona do tradycji międzywojennych. Powrócono też do nazwy, oznaczeń stopni i stanowisk policyjnych. Istotniejsza jest jednak kontynuacja filozofii działania, zakładająca przede wszystkim współpracę ze społeczeństwem oraz apolityczność zarówno formacji, jak i poszczególnych funkcjonariuszy. Ustawa o Policji wprowadziła do polskiego systemu prawnego rozwiązania odpowiadające wymaganiom przewidzianym w postanowieniach i normach prawa międzynarodowego. Policja ponownie stała się pełnoprawnym członkiem Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnych Interpol. Warto przy tym zauważyć, iż w okresie międzywojennym Policja Państwowa była pełnoprawnym członkiem Międzynarodowej Komisji Policji Kryminalnej. W 1923 roku w Wiedniu Polska była jednym z 20 krajów-założycieli tej organizacji, która stanowiła podwaliny dzisiejszego Interpolu, formalnie powołanego po drugiej wojnie światowej. Poza tym nasza Policja miała duży wpływ na prace tej organizacji, a polski oficer Komendy Głównej Policji Państwowej – nadinspektor dr Leon Nagler pełnił funkcję wiceprezidenta Międzynarodowej Komisji Policji Kryminalnej. Od 2001 r. polska Policja współpracuje też z Europejskim Biurem Policji – Europol.

Policja składa się z trzech podstawowych rodzajów służb, tj. kryminalnej, prewencyjnej oraz wspomagającej jej działalność w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym. Przełożonym wszystkich policjantów jest Komendant Główny Policji, który jest centralnym organem administracji rządowej. Komendzie Głównej Policji podlega obecnie 16 komend wojewódzkich oraz Komenda Stołeczna Policji. Dalej w strukturze organizacyjnej znajdują się komendy powiatowe (miejskie i rejonowe), komisariaty, posterunki oraz szkoły policyjne.

W ramach demokratyzacji życia społecznego Policja przestała być w pełni samodzielną formacją podległą wyłącznie Komendzie Głównej Policji, a stała się częścią tzw. wojewódzkiej i powiatowej administracji zespolonej. Władze samorządowe oceniają pracę jednostek Policji na danym terenie, natomiast oceną pracy policjanta zajmują się jego przełożeni. W ślad za zmianami w ustawie o Policji zmienia się cała formacja, jej organizacja, strategia oraz kierunki działania. Celem reform policyjnych jest stworzenie formacji, której misją będzie wykonywanie w jak najlepszy sposób zadań określonych w ustawie. Wyzwaniem dla Policji w XXI wieku jest zmiana mentalności funkcjonariuszy Policji oraz ugruntowanie przekonania, że podstawowym celem działania jest profesjonalna służba, zgodna z oczekiwaniami obywateli i społeczności lokalnych. Formacja ta ma być coraz ważniejszym elementem społeczeństwa obywatelskiego, organizacją sprawną, nowoczesną, otwartą na oceny społeczne oraz zapobiegającą przestępczości i zwalczającą ją. Wyzwaniem dla Policji jest także zwiększenie gotowości do reagowania w sytuacjach kryzysowych, w tym zwalczania przestępczości zorganizowanej, transgranicznej, nielegalnego handlu narkotykami, a przede wszystkim zagrożeń terrorystycznych.

W celu zapobiegania przestępczości kilka lat temu Policja zainicjowała wprowadzanie programów prewencyjnych i edukacyjnych. Strategia Policji w zakresie szeroko pojętej prewencji polega na kompleksowym podejściu do poszczególnych grup wiekowych i zawodowych, w celu ograniczenia tendencji do popełniania przestępstw oraz zapewnienia bezpieczeństwa grupom najbardziej zagrożonym. Powstały programy mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa w mieście (Bezpieczne Miasto, Bezpieczna Gmina), zapobieganie przestępczości nieletnich (działania profilaktyczne związane z narkomanią), a także inne prewencyjne programy na rzecz bezpieczeństwa w sferach komunikacji czy sytuacji nadzwyczajnych. Wychodząc z założenia, że na ograniczenie przestępczości wpływają nie tylko działania policyjne, uznano za konieczne połączenie tych przedsięwzięć z pracą instytucji, organizacji oraz społeczności lokalnych.

*mgr Grzegorz Gryz
Komenda Główna Policji*

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.